

МИРОНЕНКО А. М.

Мироненко Анна Миколаївна, аспірантка кафедри історії української музики та музичної фольклористики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (Київ, Україна).

ORCID id: <https://orcid.org/0000-0002-3978-2463>

РЕПЕРТУАРНА ПОЛІТИКА ТЕАТРАЛЬНИХ ОСЕРЕДКІВ У ГЛУХОВІ У 1900–1920 РОКАХ

У статті проаналізовано репертуар театральних осередків Глухова 1900–1920 років, який віддзеркалює вплив історичних, соціальних і політичних факторів на формування культурних смаків тогочасної публіки. Описано історичні умови, які вплинули на відбір п'єс, і конкретні факти наявності й продуктивного існування театру в Глухові у 1900–1920 роках. Хронологічно простежено діяльність і зміну театральних осередків, описано їхню різноманітність і виявлено відмінність у функціонуванні. Здійснено спробу систематизувати репертуар за групами відповідно до кореляції з факторами впливу. Установлено основні категорії, на які можна розділити віднайдений репертуар театрів. Розглянуто фактори, якими керувалися режисери труп, що вплинули на вибір жанрів і різновидів п'єс для постановок на глухівських сценах. Виявлено паралель між погіршенням умов життя й функціонуванням театру на Глухівщині, трансформацію театрального репертуару згідно з новими запитами суспільства та з'ясовано його місію психологічної підтримки для соціуму, що полягала у відволіканні та перемиканні уваги глядачів на іншу реальність. Підтверджено вплив політичної ситуації країни на початку ХХ століття на роботу театральних осередків і виникнення основних їхніх функцій: просвітницької, пропагандистської, антисемітської, націоналістичної. Розкрито причини прихильності режисерів до спадщини О. Островського й письменників ХVIII–ХІХ століття. Підкреслено важливість глядацької рецензії та думки соціуму, її критичності й впливу на формування професійного рівня театру, який прагнув до високої майстерності у грі акторів і втіленні режисерського задуму.

Ключові слова: Глухів, Глухівський повіт, культура, театр, революція, Перша світова війна, радянська влада.

Постановка проблеми. Початок ХХ століття для світу й України зокрема позначився бурхливими метаморфозами в економіці, соціальній політиці, геополітиці. Якщо перше десятиліття доби ще є продовженням пишного розквіту Глухівщини, то 1900–1920 роки стають десятиліттям змін влади й остаточного утвердження Радянщини з впровадженням колективізації та, як наслідок, – голодомором. Культура розвертається у діаметрально протилежний бік – від носія високого мистецтва до політичного пропагандиста.

Водночас несприятливі умови поставили культуру в такі рамки, які змусили її виступити з функцією психологічної підтримки соціуму. Здавалося б, коли населення перебуває на межі фізичного виживання, потребі духовного розвитку не відводиться

місце. Проте наявність освітніх і мистецьких центрів у Глухові спростовує це припущення.

Аналіз репертуарної політики театральних осередків Глухова не є актуальною проблемою сьогодення. Однак цей процес – можливість виявлення основних тенденцій формування смаків глухівської публіки, що є своєрідним маркером соціального й культурного рівня розвитку суспільства. Дослідження вибору репертуару даного проміжку часу дозволить відтворити цілісну панораму театального життя у місті, виявити провідні чинники та проблеми, що формували смаки населення, віддзеркалити головні вектори впливу соціально-політичної ситуації в країні на запити публіки й загальну спрямованість репертуару театрів Глухова.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Явище театру в Глухові розглядалося багатьма дослідниками з історичного ракурсу: як перший аматорський і перший професійний театри в Україні. Фундаментальні розвідки істориків і краєзнавців О. Купцова, Р. Пилипчака, Ю. Рудчука, В. Вечерського, В. Белашова акцентують увагу на самому факті існування театру при дворі К. Розумовського та першій документально зафіксованій виставі аматорського театру в будинку М. Миклашевського. Завдяки знайденим у Центральному державному історичному архіві України листам розглядається більш детально склад театру й оркестру при дворі гетьмана, описано репертуар.

Увагу глухівському театру 1920–1921 років приділила В. Абакумова в статті «Музейна і театральна справа у Глухові 1921 року мовою документів»¹, розглянувши історичні передумови діяльності театральних труп у місті. Важливим внеском даної роботи у питання стану театальної справи у Глухові є знайдені у Державному архіві Чернігівської області документи з історії музейної і театальної справи, завдяки яким ми фіксуємо сам факт існування театру в місті у 1920-ті роки, його чисельність, груповий склад, умови, в яких він функціонував. Але наукових праць з аналізом саме репертуарної політики глухівського театру 1900–1920 років немає.

Мета дослідження полягає в систематизації репертуару Глухівських театральних осередків 1900–1920 років і виявленні основних факторів впливу на його формування.

Методом дослідження є аналіз репертуару в парадигмі історичних, політичних і соціально-економічних умов 1900–1920 років.

Виклад основного матеріалу. Початок ХХ століття в історії не лише Глухова, а й країни був складним і мінливим: установлення радянської влади, що супроводжувалося бандитизмом і грабіжництвом, насильницька колективізація та мобілізація, Перша світова війна – все це яскраво позначилося на різних сторонах життя населення, розвитку його соціального, культурного та економічного аспектів.

Період, який нас цікавить, характеризується соціально-економічною кризою, що виникла внаслідок вище зазначених причин. На початку ХХ століття місто було квітучим та одним із найкращих у Чернігівській губернії². Проте вже за перші 20 років ХХ століття Глухів перетворився на руїни: «Всі кращі будинки в ньому були без вікон, дверей, без огорож та іншого; через віконні діри виднілися напівзруйновані пічки,

¹ Абакумова В. І. Музейна і театральна справа у Глухові 1921 року мовою документів // Сіверщина в історії України: збірник наукових праць. Вип. 9. Київ; Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОPIK, 2016. С. 477–482.

² Крижанівський В. М. Василь Андрійович Мальченко та його спогади про Глухів та глухівчан за 1870–1930 рр. // Історичні студії суспільного прогресу. Глухів: РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2017. Вип. 5. С. 256–310.

обідрані або побиті стіни тощо. В таких будинках, якщо десь і збереглися ще речі або віконні рами, або дверцята на пічках, ті, хто бажав, приходили та забирали собі»¹.

Якщо революція 1905 року мало торкнулася міста, то революція 1914-го й Перша світова війна нанесли безжалісний руйнівний удар по мирному і відносно забезпеченому існуванню мешканців. Перша світова війна, яку в Глухові не сприйняли спочатку серйозно, оскільки попередні Російсько-турецька (1877–1878 рр.) та Російсько-японська (1904–1905 рр.) війни не зачепили місто, виснажила не лише матеріальні, а й людські ресурси. Життя стало дорогим, відчувалася нестача в усьому.

З 1 січня 1918 року почалося встановлення Радянської влади. У місті десять разів змінювався уряд²: гетьманці, батуринці, німці, петлюрівці, денікінці намагалися відвоювати владу у більшовиків. Але ці спроби були марними та тільки зруйнували Глухів³. Під час боїв містянам доводилося ховатись у підвалах та інших безпечних місцях. Така ситуація тривала до 1919 року, коли Радянська влада остаточно утвердилася в місті. Утім і наступні роки позначилися матеріальними труднощами: під час перебування у місті військових рухоме майно та продукти були відібрані для потреб армійців, а нерухоме майно – розібране для опалення. Глухівчани не мали їжі. Тому всі – і містяни, і селяни, – аби не вмерти з голоду почали вирощувати картоплю на полях неподалік.

Тож очевидно, що умови, в яких мали функціонувати освіта й культура, були непридатними для цього. Єдине, чого прагнули люди, – вижити. Однак і в таких реаліях у місті продовжували працювати навчальні заклади (жіноча та чоловіча гімназії, гімназія Ягодовського, біженська Перша Віленська чоловіча гімназія, Учителський інститут) навіть за відсутності опалення⁴.

Існували й театральні осередки: Музичне драматичне товариство (1895–1906? рр.), театр комерційного зібрання (1906 р.), Фабричний пересувний театр під керуванням артистки Н. Федорової при цукровому заводі у селі Хутір Михайлівський Глухівського повіту (1911 р.)⁵, аматорський дитячий театр, організований Т. Пашкевич (1914 р.)⁶, театр при відділі художньої пропаганди відділу народної освіти (1920–1921 рр.)⁷.

Якщо Музичне драматичне товариство мало свою трупу акторів, учасниками якої були любителі, представники місцевої еліти (письменники, дружини місцевих

¹ Там само. С. 256

² Абакумова В. І. Музейна і театральна справа у Глухові 1921 року мовою документів // Сіверщина в історії України: збірник наукових праць. Вип. 9. Київ; Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПШК, 2016. С. 477–482.

³ Крижанівський В. М. Василь Андрійович Мальченко та його спогади про Глухів та глухівчан за 1870–1930 рр. // Історичні студії суспільного прогресу. Глухів: РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2017. Вип. 5. С. 292–294.

⁴ Крижанівський В. М. Василь Андрійович Мальченко та його спогади про Глухів та глухівчан за 1870–1930 рр. // Історичні студії суспільного прогресу. Глухів: РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2017. Вип. 5. С. 281–298.

⁵ Купцов А. Театральна жизнь в Глуховском уезде (по страницам журнала «Театр и искусство» за 1905–1911 гг.) // Исторические записки Александра Купцова. Размышления и исследования об исторических эпохах и людях в истории. URL: <https://notesandreflections.blogspot.com> (дата звернення: 15.05.2021).

⁶ Назарова В. В. Єврейські погроми в Глухові у 1918–1919 роках // Сіверянський літопис. 2019. № 1. С. 178–185.

⁷ Абакумова В. І. Музейна і театральна справа у Глухові 1921 року мовою документів // Сіверщина в історії України: збірник наукових праць. Вип. 9. Київ; Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПШК, 2016. С. 477–482.

чиновників), юристи, студенти¹, театр відділу художньої пропаганди відділу народної освіти складався із 70 артистів, здебільшого аматорів і 10 професіоналів², то театр комерційного зібрання працював завдяки колективам приїжджих артистів. Це запрошені трупи під орудою М. Лаврова, М. Марєвої, А. Нарбути й М. Боріна, Товариство малороських артистів під очільництвом Дорошенка, Товариство драматичних артистів під проводом В. Малишевського (режисер) і В. Ліхомського, трупа Юматова³.

До речі, Товариство малороських артистів під керівництвом Дорошенка не має жодного стосунку до однойменних угруповань під керівництвом М. Кропивницького та П. Саксаганського, які активно гастролювали Україною наприкінці XIX – початку XX століть. Скоріш за все, виникнення даної трупи було наслідком змін до Емського указу у 1881 році, що спровокувало виникнення малоросійських, російсько-малоросійських труп, котрі давали вистави українською мовою. Також не слід відкидати гіпотезу, що вибір назви організації був простим плагіатом назв вищезазначених труп і використовувався як маркетинговий хід для приваблення глядача.

Варто зазначити, що глядач був безпосереднім учасником творчого процесу та головним чинником можливості функціонування певних театральних осередків на території Глухова, формуючи своїми смаками репертуарні вектори роботи артистів та їхній професійний рівень: «Трупа під керуванням М. П. Лаврова 19 червня сумно закінчила свої вистави. Не було ані матеріального, ані художнього успіху... Попри загальних причин неуспіху – воєнного часу, економічних криз, страйків слід назвати ще кілька приватних; головна з них – посередність і нечисленність трупи. Інтелігенція, незадоволена виконанням, перестала відвідувати театр»⁴.

Перш ніж систематизувати театральний репертуар, необхідно зазначити, що він віддзеркалює не лише виконавські можливості акторів і потенціал матеріальної бази (декорації, грим, костюми тощо), а й художні вподобання суспільства.

Театральний репертуар можна умовно розділити на групи:

- 1) п'єси О. Островського;
- 2) п'єси сучасних авторів (кінець XIX – початок XX століття);
- 3) дитячі постановки;
- 4) п'єси, заборонені цензурою;
- 5) п'єси на єврейську тематику;
- 6) ідеологічно направлені п'єси.

¹ Купцов А. Театральная жизнь в Глуховском уезде (по страницам журнала «Театр и искусство» за 1905–1911 гг.) // Исторические записки Александра Купцова. Размышления и исследования об исторических эпохах и людях в истории. URL: <https://notesandreflections.blogspot.com> (дата звернення: 15.05.2021).

² Абакумова В. І. Музейна і театральна справа у Глухові 1921 року мовою документів // Сіверщина в історії України: збірник наукових праць. Вип. 9. Київ; Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОPIK, 2016. С. 477–482.

³ Купцов А. Театральная жизнь в Глуховском уезде (по страницам журнала «Театр и искусство» за 1905–1911 гг.) // Исторические записки Александра Купцова. Размышления и исследования об исторических эпохах и людях в истории. 2021. URL: <https://notesandreflections.blogspot.com> (дата звернення: 15.05.2021).

⁴ Купцов А. Театральная жизнь в Глуховском уезде (по страницам журнала «Театр и искусство» за 1905–1911 гг.) // Исторические записки Александра Купцова. Размышления и исследования об исторических эпохах и людях в истории. URL: <https://notesandreflections.blogspot.com> (дата звернення: 15.05.2021).

Досить чітко простежується прихильність режисерів до спадщини О. Островського, творчість якого вважається важливим етапом розвитку російського національного театру. Увага до творчості даного автора є відображенням загальних тенденцій у всій тодішній країні¹. Сюжет його п'єс наближений до реальності життя простих людей та їхнього побуту. У головних героях глядач упізнає знайомих і близьких, тобто навколишнє середовище, що його оточує. Саме ці риси приваблювали публіку. П'єси «Не в свої сани не сідай», «На жвавому місці», «Пізнє кохання», «Гроза», «Гріх і біда далеко не живе», «Ліс» ставили для глухівчан різні театральні трупи.

Схожі риси характеризують і твори письменників кінця XVIII – початку XIX століть, які також зацікавлювали режисерів і постановників. Зокрема, у Глухові відбулися інсценізації п'єс: «Діти Ванюшина» С. Найд'юнова, «Юна буря» С. Разумовського, «Каширська старовина» Д. Аверкієва, «На паях» І. Шмельова, «Соколи і ворони» О. Сумбатова-Южина / В. Немировича-Данченка, «Вогні Іванової ночі» Г. Зудермана, «Пропозиція», «Дядя Ваня» А. Чехова, «Шибеник», «У гонитву за Прекрасною Оленою» Ю. Крилова-Александрова, «Тітонька з Глухова» Д. Мансфельда, «Весілля Кречинського» О. Сухова-Кобилина, «Тещу викурюють» І. М'ясницікого. Окрім реалістичності, у творах авторів, сучасних часам, про які йдеться в даній статті, подається опис побуту й звичаїв, котрі прийде по покоління почало втрачати. Так, у п'єсах Д. Аверкієва «Каширська старовина» та «Старі роки» П. Мельникова-Печерського змальовано життя людей другої чверті XVII та кінця XVIII – початку XIX століть відповідно. Яскраво й правдиво відтворено типажі поміщиків, обрано відповідну часові лексику. Важливу роль у виборі п'єс відіграла і сюжетна лінія. Здебільшого – це побутові та лірико-інтимні драми, через які транслювалися соціальні проблеми сучасності.

Дитячий репертуар формувався в аматорських театрах у приватних маєтках глухівської інтелігенції. Тому віднайти інформацію з офіційних джерел вдалося лише про дитячі постановки, ініціатором та організатором яких була дружина відомого лікаря Ф. Пашкевича – Тетяна Вікторівна. Утім можна припустити, що подібна активність була і в інших маєтках глухівської інтелігенції. У 1914 році Т. Пашкевич організувала дитячі вистави, в котрих брали участь діти сім'ї Пашкевичів та їхніх знайомих. Ставилися п'єси К. Лукашевича «Ляльковий переполох», «Серед квітів» і «Казка про рибака і рибку» за О. Пушкіним².

Відповідно до цензурних обмежень у Російській імперії, 1906 року місцева влада не дозволяла грати п'єси «Євреї», «На шляху до Сіона» (автора не встановлено), всі п'єси М. Горького та «Вишневий сад» А. Чехова³. До заборони «єврейських» п'єс спричинилася антисемітська політика уряду Миколи II, який негласно підтримував єврейські погроми 1904–1905 років і відчував до цієї нації, на думку В. Плева, «антисемітське упередження»⁴. «Вишневий сад» цензура заборонила

¹ Холодов Е. Г. Островский на театральной афише его времени // Литературное наследство. Т. 88. Вып. 2. Москва: Институт мировой литературы им. А. М. Горького Российской академии наук, 1974. С. 7–23.

² Назарова В. В. Феофан Пашкевич в воспоминаниях дочери Евы // Соборный Майдан. 2014. № 5. С. 5.

³ Купцов А. Театральная жизнь в Глуховском уезде (по страницам журнала «Театр и искусство» за 1905–1911 гг.) // Исторические записки Александра Купцова. Размышления и исследования об исторических эпохах и людях в истории. URL: <https://notesandreflections.blogspot.com> (дата звернення: 15.05.2021).

⁴ Миндилилин А. В. Плева и евреи // Параллели: русско-еврейский историко-литературный и библиографический альманах. М.: Дом еврейской книги, 2002. № 1. С. 4.

16 січня 1906 року як п'єсу, що зображує «у яскравих фарбах виродження дворянства»¹. Твір активно критикував державний устрій і сприймався як прямий заклик до революції. Аналогічний страх перед письменником-революціонером керував цензурним контролем при забороні творів М. Горького: «алегорична ідеалізація революції», «різкий протест проти існуючого устрою життя», зображення «боротьби за свободу проти вищої влади», «проповідь пролетаріатської кампанії проти майнового класу і навіть із застосуванням насильницької розправи»².

Окремо можна виділити групу «єврейського» репертуару. Під час становлення Радянської влади у Глухові єврейське населення зазнало жорстокого знущання. У місті до кривавих погромів 1918 та 1919 років мешкало близько 2000 євреїв, а після погромів, які тривали три дні та чотири тижні відповідно, залишилося біля 500 осіб. Це були найбільшні сім'ї, котрі вціліли після різанини, але через матеріальне становище не змогли покинути Глухів³. У 1920-х роках Радянська влада на протидію зростаючій юдофобії проявила підтримку євреям, метою якої був показ демократичного ставлення керівництва країни до різних народностей – «усі нації рівні». Мабуть саме тому у складі театру при відділі художньої пропаганди відділу народної освіти була єврейська трупа, чисельністю 15 осіб⁴. Протягом 1920 року поставлено п'єси Я. Гордіна – «Сиротка Хася», «Клятва», «Єврейський король Лір», «Мірелла Єфрос».

Звичайно, у такий політизований час театр мав слугувати досягненню комуністичної ідеї. Зокрема, після утвердження Радянської влади та створення ТЕВ (театрального відділу Народного комісаріату просвіти РРФСР) у 1919 році театр повинен був стати «комуністичним фронтом». Пріоритетні напрямки його роботи – наближення виконавських форм до народу, створення нового революційного репертуару та переосмислення старого через призму ідеології країни (тобто, використання як важеля ідеології). Саме цим запитам, на думку режисерів, відповідали твори Г. Геєрманса «Загибель Надії», Г. Гауптмана «Загибель Содома», Т. Герцеля «У новому Гето». Їхні сюжетні лінії вигідно висвітлювали комуністичні ідеї через висміювання капіталізму, демонстрували загибель дрібної буржуазії під натиском великого капіталу.

Висновки. Політика формування репертуару корелюється з історичним підґрунтям Глухова 1900–1920 років. Основними факторами впливу на вибір репертуару можна назвати: ідеологічно-політичний (ідеологічно направлені п'єси, п'єси заборонені цензурою, п'єси на єврейську тематику), споживчий (п'єси О. Островського, п'єси сучасних авторів, комедійні п'єси) та соціальний (дитячі постановки).

На репертуарну політику глухівських театрів мала безпосередній вплив глядацька аудиторія. Своїм прагненням бачити на сцені професійні постановки вона мотивувала трупи до розвитку високої майстерності гри акторів і втілення

¹ Чехов А. П. Сборник документов и материалов. Т. 1 / под ред. А. Б. Дермана. М.: ОГИЗ ГОСЛИТИЗДАТ, 1947. 270 с.

² Дюбин А. К. Материалы по царской цензуре о заграничных изданиях сочинений М. Горького и иностранной литературе о нем // М. Горький. Материалы и исследования. Москва; Ленинград: Издание Академии наук СССР, 1941. URL: http://az.lib.ru/g/gorxkij_m/text_1916_tzensura.shtml (дата звернення: 30.05.2021).

³ Назарова В. В. Єврейські погроми в Глухові у 1918–1919 роках // Сіверянський літопис. 2019. № 1. С. 178–185.

⁴ Абакумова В. І. Музейна і театральна справа у Глухові 1921 року мовою документів // Сіверщина в історії України: збірник наукових праць. Вип. 9. Київ; Глухів: Центр пам'ятокознавства НАН України і УТОПІК, 2016. С. 477–482.

режисерського задуму. Такий вимогливий підхід виступав у ролі своєрідного фільтру як репертуару, так і самих театральних організацій.

Проблему для дослідження питання репертуарної політики театральних осередків Глухова 1900–1920 років становить відсутність вказівки на авторів п'єс у джерельній базі, що унеможлиблює систематизацію частини репертуару.

Стаття надійшла до редакції 14.07.2021 року

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Абакумова В. І. Музейна і театральна справа у Глухові 1921 року мовою документів // Сіверщина в історії України: збірник наукових праць. Вип. 9. Київ; Глухів: Центр пам'ятокознавства НАН України і УТОПІК. 2016. С. 477–482.
2. Дюбин А. К. Материалы по царской цензуре о заграничных изданиях сочинений М. Горького и иностранной литературе о нем // М. Горький. Материалы и исследования. Москва; Ленинград: Издание Академии наук СССР, 1941. URL: http://az.lib.ru/g/gorxkij_m/text_1916_tenzura.shtml (дата звернення: 30.05.2021).
3. Крижанівський В. М. Василь Андрійович Мальченко та його спогади про Глухів та глухівчан за 1870–1930 рр. // Історичні студії суспільного прогресу. Глухів: РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2017. Вип. 5. С. 256–310.
4. Купцов А. Театральная жизнь в Глуховском уезде (по страницам журнала «Театр и искусство» за 1905–1911 гг.) // Исторические записки Александра Купцова. Размышления и исследования об исторических эпохах и людях в истории. 2021. URL: <https://notesandreflections.blogspot.com> (дата звернення: 15.05.2021).
5. Миндилин А. В. Плеве и евреи // Параллели: русско-еврейский историко-литературный и библиографический альманах. М.: Дом еврейской книги, 2002. № 1. С. 4.
6. Назарова В. В. Єврейські погроми в Глухові у 1918–1919 роках // Сіверянський літопис. 2019. № 1. С. 178–185.
7. Назарова В. В. Феофан Пашкевич в воспоминаниях дочери Евы // Соборний Майдан. 2014. № 5. С. 5.
8. Холодов Е. Г. Островский на театральной афише его времени // Литературное наследство. Т. 88. Вип. 2. Москва: Институт мировой литературы им. А. М. Горького Российской академии наук, 1974. С. 7–23.
10. Чехов А. П. Сборник документов и материалов. Т. 1 / под ред. А. Б. Дермана. М.: ОГИЗ ГОСЛИТИЗДАТ, 1947. 270 с.

REFERENCES

1. Abakumova, V. (2016). Museum and theater case in Hlukhiv in 1921 in the language of documents [Muzeina i teatralna sprava u Hlukhovi 1921 roku movoiu dokumentiv]// Sivershchyna v istorii Ukrain /Collection of scientific works. Kyiv-Hlukhiv: Center for Monument Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine and USPHCM. Issue. 9. P. 477 – 482 [in Ukrainian].
2. Kryzhanivskyi, V. (2017). Vasyl Andriyovych Malchenko and his memoirs about Hlukhiv and Hlukhiv residents for 1870 – 1930 [Vasyl Andriyovych Malchenko ta yoho spohady pro Hlukhiv ta hlukhivchan za 1870 – 1930 rr.]// Istorychni studii suspilnoho prohresu/ Collection of scientific works. Hlukhiv: EPD Oleksandr Dovzhenko HNPU. Issue. 5. P. 256 – 310 [in Ukrainian].
3. Kuptsov, A. (2021) Theatrical life in Glukhov district (according to the magazine "Theater and Art" for 1905 - 1911) [Teatralnaia zhyzn v Hlukhovskom uezde (po stranytsam zhurnala "Teatr y yskusstvo" za 1905 - 1911 h.h.)]. Available at <https://notesandreflections.blogspot.com/> (Accessed 15 May 2021).
4. Nazarova, V. (2019) Jewish pogroms in Hlukhiv in 1918-1919 [Yevreiski pohromy v Hlukhovi u 1918-1919 rokakh]// Siverianskyi litopys/ Scientific journal. Issue. 1. P. 178-185 [in Ukrainian].
5. Nazarova, V. (2014) Feofan Pashkevich in the memoirs of his daughter Eva [Feofan Pashkevich v vospominaniyah docheri Evy]// Sobornyi Maidan/ Historical journal. Issue. 5. P. 5. [in Ukrainian].

6. Kholodov, E. (1974) Ostrovsky on the theatrical poster of his time [Ostrovskiy na teatralnoi afyshe eho vremeni], Journal "Literaturnoe nasledstvo". Issue. 2. Part. 88. P. 7 – 23. [in Russia].

7. Derman, A. (1947) Chekhov A. P. Collection of documents and materials. [Chekhov A. P. Sbornyk dokumentov y materyalov]// Literary archive. Part. 1. P. 270. [in Russia].

8. Mindilin, A. (2002) Pleve and Jews [Pleve i evrei]// Parallels: Russian-Jewish historical-literary and bibliographic almanac [Paralleli : russko-evrejskij istoriko-literaturnyj i bibliograficheskij al'manah] Moscow: Dom evreiskoi knyhy. – Issue.1. – P. 4. [in Russia].

9. Djubin, A. (1916) Materials on tsarist censorship of foreign publications of works by M. Gorky and foreign literature about him [Materialy po carskoj cenzure o zagranichnyh izdanijah sochinenij M. Gor'kogo i inostranoj literature o nem]// M. Gor'kij. Materialy i issledovanija. Moscow – Leningrad: Izdanie Akademii Nauk SSSR. P. [in Russia].

MYRONENKO ANNA

Myronenko Anna, research graduate student at the Department of History of Ukrainian Music and Ukrainian Folklore of Tchaikovsky National Academy of Music of Ukraine (Kyiv, Ukraine).

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3978-2463>

REPERTOIRE POLICY OF THEATRICAL CENTERS IN HLUKHIV IN 1900–1920

The aim of the study is to systematize the repertoire of Hlukhiv theater centers in 1900–1920 and to identify the main factors influencing its formation.

The object of research is the theatrical centers in Hlukhiv in 1900–1920.

The methodology of research of the chosen problems uses the system-analytical and typological methods. Their application contributes to a comprehensive approach in the analysis of the repertoire of Hlukhiv theater centers in the paradigm of historical, political and socio-economic conditions in 1900–1920.

The relevance of the study. Analysis of the repertoire policy of the theater centers in Hlukhiv is not an urgent problem today. However, this process is an opportunity to identify the main trends in the formation of tastes of the Hlukhiv public, which is a kind of marker of the social and cultural level of development of the population. The study of the choice of repertoire of this period will allow to recreate a holistic panorama of the development of theatrical art in the city, to identify the leading factors and problems that shaped the tastes of the population; to reflect the main trends in the influence of the socio-political situation in the country on public inquiries and the general repertoire policy of Hlukhiv theaters.

Findings and conclusions. Quite conditionally, the repertoire of Hlukhiv's theatrical centers can be divided into groups:

- plays by O. Ostrovskiy;
- plays by contemporary writes (late nineteenth - early twentieth century);
- comedy plays;
- children's productions;
- ideologically oriented plays;
- plays forbidden by censorship;
- plays on Jewish themes.

The policy of forming the repertoire correlates with the historical background of Hlukhiv in 1900–1920. The main factors influencing the choice of repertoire can be called: ideological and political (ideologically oriented plays, plays banned by censorship, plays on Jewish themes), consumer (plays by O. Ostrovskiy, plays by contemporary writes, comedy plays).

The problem in the study of the repertoire policy of Hlukhiv's theatrical centers in 1900–1920 is the lack of reference to the authors of plays in the source base, which makes it not impossible to systematize part of the repertoire.

Key words: Hlukhiv, Hlukhiv district, culture, theater, revolution, World War I, Soviet power.

Мироненко А. Н. Репертуарная политика театральных центров Глухова в 1900–1920 годах

В статье проанализирован репертуар театральных центров Глухова 1900–1920 годов, отображено влияние исторических, социальных и политических факторов на формирование культурных предпочтений тогдашней публики. Описаны исторические условия, которые повлияли на отбор пьес и конкретные факты наличия и продуктивного существования театра в Глухове в 1900–1920 годах. Хронологически прослежена деятельность театральных организаций, описано их разнообразие и выявлено различие в их функционировании. Предпринята попытка систематизировать репертуар по группам в соответствии с их корреляцией с факторами воздействия. Установлены основные категории, на которые можно разделить репертуар театров, который был найден. Проанализированы факторы, которыми руководствовались режиссеры трупп, повлиявшие на выбор данных жанров и разновидностей пьес для постановок на глуховских сценах. Прослежена параллель между ухудшением условий жизни и функционированием театра на Глуховщине, рассмотрена трансформация театрального репертуара в соответствии с новыми запросами общества и выяснена его функция психологической поддержки для социума, которая заключалась в отвлечении и переключении внимания зрителей на другую реальность. Подтверждено влияние политической ситуации в стране в начале XX века на работу театральных центров и проявления основных его функций: просветительской, пропагандистской, антисемитской, националистической. Раскрыты причины привязанности режиссеров к наследию А. Островского и писателей XVIII–XIX веков. Подчеркнута важность зрительской рецензии и мнения социума, их критичности и влияния на формирование профессионального уровня театра, стремления к высокому уровню мастерства как в игре актеров, так и в воплощении режиссерского замысла.

Ключевые слова: Глухов, Глуховский уезд, культура, театр, революция, Первая мировая война, советская власть.